

Landsmåls- och Folkminnesarkivet
Uppsala

M 53

Tjänste

HÖRSEL OCH LJUD.

Om uttryck för begreppet tystnad, se frågel. "Tala och tiga", punkterna 27, 29 och 30.

I. Hörsel.

Anm. Örat behandlas i frågelistan "Människokroppen", punkt 5.

1. Höra (böjning)? Har ordet andra betydelser än i riksspråket, t.ex. hör och vörda 'och lyd sen!', du, som är så hörd 'du, som man lyssnar till', höra å med 'bedja', höra till med 'fråga', de hördes så stränga 'det lät på deras tal, som om de vore så stränga'?

Begagnas hör till! eller hör å! som inledande fras vid meddelande, berättelse etc.? Giv ex. härpå!

Hur heter 'det hörs lång väg'? Finns sammanställningen det hörs ut (så tokigt) 'det låter'?

2. Finns beteckning för 'höra oriktigt': misshöra, misshöra sig, vindhöra? Giv ex. på andra hithörande ord: misshörsel 'det att höra orätt', vindhörd 'som lätt hör miste'!

3. Hörsel (hörsle): finns detta ord i målet? Om det ej finns, varav ersättes det?

Beteckningar för 'som har fin hörsel': glygg, glögghörd, lyhörd?

4. Finns beteckning för 'fel på hörseln': hörfel? Finnas möjligen mera specialiserade beteckningar för särskilda fel i hörandet?

5. Döv? Finnas av detta adjektiv substantivbildningar som döven 'den döve mannen', dövan 'den döva kvinnan'? Giv ex. på från riksspråket avvikande sammansättningar med ordet: dövhörd 'som ej vill höra', dövslå 'slå, så att han förlorar medvetandet', dövvålen 'något döv'!

Finnas andra beteckningar för 'döv': hörlös?

Om beteckningar för 'dövstum' etc., se frågel. "Tala och tiga", punkt 28!

6. Beteckningar för 'lomhörd': dövhörd, lumhörd, lömhörd, tjockhörd, tunghörd?

7. Lyss (lyssna): finns detta ord i målet? hur böjes det?

Andra beteckningar för 'lyssna': lona, lyda (lydas, ly), lysta, lymma, skäla? Finnas beteckningar för 'lyssna', som ha en förklevande syftning ('lyssna lömskt', 'lura'): löna, lönas, lyckas, ljusträ, löra? Finns lycka som beteckning för 'smygande och lurande varelse' (människa eller djur)?

Finnas hithörande ord eller uttryck med mera specialiserade betydelser? Ex.: smälla öronen 'lyssna oroligt, draga öronen åt sig', stå på ly 'stå och lyssna'.

II. Ljud.

A. Ljud i allmänhet.

8. Ljud: är detta ord levande i målet? Hur böjes det? Giv ex. på dess användning! Finnas mera ovanliga sammansättningar med -ljud, t.ex. pipanljud 'ljud av pipande', sjungljud 'ljud av sång'? Finnas andra beteckningar för 'ljud' ('ton', 'klang'), vilka ej säga något om

ljudgets egenskaper: ljuder, ljud, lymme, lymmene? Kan ordet ljuder (jör) även betyda 'viss takt, som är tecken till att ett arbete sker på normalt sätt' (kärn-, slagljuder)?

Är ordet läte levande i målet? Hur böjes det? Kan ordet låt ha den allmänna betydelsen 'ljud'? Ex.: en stygg låt (om berg-uvens skri före oväder).

9. Ljud: är detta ord levande i målet? hur böjes det? Giv ex. på dess användning!

Andra beteckningar för 'ljuda': ljudra (det ljudrade och låt 'det hördes ett obestämbart ljud'), lyda?

10. Låta (böjning? Märk, att här alldeles bortses från hjälp-verbet låta)? Har ordet även icke- riksspråkliga betydelser? Ex.: låta i basa 'spela på vall-lur' han låt, han skulle till bodom 'han sade, att han skulle till fäbodarna', han låt illa 'han jämrade sig', du ska inte låta om det något 'du skall inte tala om det', han låter inte vid något 'han låter inte höra ett enda knyst'.

Finns ett substantiv låta 'något som låter, t.ex. ett instrument' (pinlåta 'verktyg eller instrument, som pinar öronen')?

11. Beteckningar för 'ljud, som ger ett obehagligt intryck, oljud, olåt': illäte, ljutläte, låt (det blev ett låt och ett järm och ett gnäll), låtan, moll, pinandeljud, örm? för 'låta illa': uma? för 'låta hemlighetsfullt': kuckla?

12. Beteckningar för 'ljuda svagt, giva ifrån sig ett svagt ljud': gnykta, kny, knysa, knäcka, knästa, knätta, krätta? för 'svagt ljud': gny, knytt, knätt, ljum, lum? för 'svagt, matt' (om ljud): dämt, lömt?

Finns hithörande ord med mera specialiserade betydelser? Ex. das, dås 'fall (t.ex. snöfall), som åstadkommer ett helt svagt ljud', knäst 'svag knakning'.

Hur lyder målets motsvarighet till uttryck som varken knäpp eller kny, inte knisk och inte knask, inte knäpp eller knys?

13. Beteckningar för 'ljuda starkt, giva ifrån sig ett starkt ljud': dackna av, dandra, dundra, dumpa, dåna, gnu, galla, gruva, lumma, runga, skalla, skälla, skvälla? för 'starkt ljud': dun, lomm, sprak? för 'starkt' (om ljud): skrant, vällt? för 'ljudlig': ljudog, skratig?

Finns hithörande ord med mera specialiserade betydelser, t.ex. lamna 'ljuda klangfullt och starkt men långt bortifrån'?

14. Beteckningar för 'genljuda': bumla, dråma, gallra, gälla, gällra, hjäla, gråna, gråndra, ljomma, ljumma, ljudra, lomma, lomra, lumma, lumra, omma, skro(a), skulga, skvälla, skälla, svara, välla? för 'genljud (eko)': bakljud, ek(an)ljud, gäll-ljud, motskall, omm, skalldunder, skangande, skro, skväll, återdån? för 'som genljuder gällt': gäll-ljutt, vällt?

Finns uttryck med betydelsen 'det genljuder (ger eko)': det ger datt, det är skalvigt, det säger tulu?

Användas uttryck som det skäller i hästen eller han skäller magen om det klunkande ljud, som höres i hästens mage, då han o-gärna vill springa?

15. Finnas beteckningar för, att ljud av en eller annan orsak höras ovanligt väl: Luften är gäll-ljudd, det är så lytt i vädret (nordanlytt, sunnanlytt), här är så lyhört i dag? för 'som låter ljud lätt framtränga' (t.ex. om en vägg): lydhörd?

B. Särskilda arter av ljud.

Anm. Givetvis återfinnas beteckningar för vissa arter av ljud i så gott som var och en av Landsmålsarkivets frågelistor. Särskilt rika på dylika beteckningar äro frågelistorna "Rörelse", "Vatten och vattendrag", "Tala och tåga", "Barnet" och "Kroppsliga livsyttningar". I denna avdelning upptagas sålunda endast hithörande begrepp, vilka ej behandlats eller kunna beräknas bliva behandlade på annat håll.

16. Angiv målets ord och uttryck för dova ljud (ihåliga, mullrande, grovt dallrande ljud): Ex.: bomma 'ge ifrån sig ett dovt och darrande ljud', böka 'bullra med dovt och hemskt ljud', dandra 'dallra starkt', dunka 'ge ett dovt ljud', durra 'ljuda dovt', drunta 'åstadkomma ett dovt ljud', gråna 'ge ifrån sig ett dovt ljud' (t.ex. vid bultning på en tunna), pumma 'ljuda med dov klang', romla 'mullra', skunga, skangra 'ljuda dovt och ihåligt', plumma 'något, som ljuder dovt' (t.ex. en stor klocka), dunk 'dovt ljud', durr 'dovt muller', dynst 'dovt ljud', kull 'dovt ljud', lummer 'dovt ljud', muller 'dovt buller', plummog 'som ljuder dovt'.

Hur benämnes det, då någon sätter pannan t.ex. mot en dörr och drar den uppåt, så att ett dovt dallrande ljud uppkommer: dra timmerstockar, draga grantimmer?

17. Angiv målets ord och uttryck för buller (dundrande, larmande ljud)! Ex. bamla, ballra(s), brackla, braska, duddra 'dundra', flurra 'dundra, dåna', gnyda, grumma, göla 'bildas sprickor i is med ett bullrande och nästan jämrande läte', hurra 'bullra med ett skakande ljud', kappla, skroa 'bullra, dåna', smaddra (nu smaddrar möllan: om en kvarn, som är i gång, då ingen säd males), smala, smallra, sturla, ståka, tumsa 'gå med bullrande steg', urla, urma; baller, brakel, domp 'buller', dånebuller 'bullrande dân', klammer, gnyst, knyst 'svagt buller', kremí 'buller', klånk 'ett bullrande påhänge', rambambuli, rambambel, smatter, sprakel, spänn, sturl, stöl, tutter, urm 'buller av något, som sorlar'; dånog 'bullrande', spracklog.

18. Skrälla: finns detta ord i målet? hur böjes det? vad betyder det ('skrälla, braka', 'åska starkt', 'skrävla högljutt')? Skräll? Finnas från riksspråket avvikande sammansättningar med ordet: döneskräll 'åskknall', skrälldus 'stark smäll'?

Andra beteckningar för 'skrälla': klanga, klirra 'skrälla svagt', lomma, muttra, skrala, skrata? för 'skräll': klang, lom?

19. Angiv målets ord och uttryck för skrammel (slamrande, ramlande, rasslande, skallrande ljud)! Ex.: buttra, durra 'darra ljudligt', knåla åkull 'ramla omkull med buller och brak', ramla 'skramla', rylta 'slamra', skarra 'skallra', skillra 'skallra', skiryvla 'rassla', skrala 'slå sönder något, så att det åstadkommer skrammel', skrava 'rassla' (t.ex. som ett torrt skinn), skrabbla, skrappla, skravla, skroppa 'skallra', smallra 'slamra'; bammel, klirr 'rassel', skaller, skallerföre 'sådant väglag, att vägen är ojämn av stelrad och tillfrusen

orenlighet, varför hjulen bullra', skrappel, skravel, skrott 'det ljud, som höres t.ex., när en med järnsaker fylld låda faller i golvet', skurr 'ljud liksom av starkt åkande', slammeri, smaller 'skrammel, som då man slår ihop tunna bräder': skallra 'skramla' (t.ex. hästskallra), skramla, skrappel, skrata 'något som skramlar', skraveldon 'skramlande redskap l. åkdon', skaverkärra, skrappelkärra 'skramlande kärra'; skillrig, skrapplig, skravlig 'som skramlar'.

20. Angiv målets ord och uttryck för ljud av något, som brister (brakande, knakande ljud)! Ex.: blaka, braka av 'brista med ett brakande ljud', brackla, blaxa, brasa, braska, braxa, brata, kläfsa 'giva ett knakande ljud', knaka, kneka, knäka, knäcka 'braka till hastigt och oväntat', knata 'knaka', knatra 'braka', krasa (om det ljud, som uppkommer, då något går i kras), krätsa 'brista med ett brakande', kärra 'brista med ett krasande ljud', ramma, skrotta 'falla med ett brakande', skräcka 'knaka', smala 'falla med ett brakande', sprackla 'knaka', sprackla ihop 'stöta ihop med ett brakande', sprocka 'knaka', svärra 'braka'; knak 'knakande', sprak, sprakel 'buller'.

21. Smälla: finns dels stark böjning (det smäll), dels svag böjning (han smällde till åt mig, de ha sprungit och smällt dörrom hela morgonen)? Giv flera ex. på de båda verbens användning! Kan ordet konstrueras utan preposition före det följande substantivet, t.ex. smälla läppom, smälla öronen?

Smäll: finns ordet i målet? vad betyder det ('smäll', 'fjärt', 'spieglosa', 'mängd')? Finnas ex. på från riksspråket avvikande sammansättningar: skottsmäll 'knall av ett skott'; smällbröd 'tunnbröd', smällfull 'smäckfull', smäll-lås 'baklås', smällsticka 'ett slags engelsk tändsticka, som smäller, då den tager eld', smälltuppor 'en växt'?

22. Angiv målets övriga ord och uttryck för smällande ljud (ljud av slag, klatschar, stötar, dunsar, skott etc.)! Ex.: blatsa, bloxa, bubsa, bunka 'dunka', bunsa 'klappa' (hjärtat), danksa, dunksa 'dunsa', dunka, dunkslå 'slå, så att ett dunkande ljud uppstår', dunsa, dunta 'dunka', dutsa 'dunsa', flaska 'smälla' (t.ex. som påtänt vått krut), gläfsa i dörrom 'smälla i dörren', kilka 'bulta', kixa, klaffa 'smälla i dörrarna', klapsa 'smälla', klaska, klajska 'klatscha med piska', klicka med låset 'smälla med låset', klifta 'smälla i dörrarna', klinka 'bulta', klubbedunsa 'slå, så att det dunsar', klunka 'dunka, dunsa', klungsa (om det ljud, som höres, t.ex. då två träbitar slås mot varandra), knixa (om det ljud, som höres, t.ex. då ett verktyg stöter mot något hårt), plattra 'dunsa', plätta 'smälla som då man slår med flata handen på något mjukt', puffa (om det ljud, som höres, t.ex. då krut antändes), skroppa (om det ljud, som höres, då ngt hårt faller mot något hårt), skrubba 'stöta emot, så att ett ljud höres' (han skrabb emot), skräppa (han slog, så det skrapp och skrall), slampa 'dunsa', slarpa (om ett smällande ljud såsom av segel), slämpa (det slämpade i dörren), smacka (han smackade papperen fram på bordet), smäcka, smätta; blats 'smäll', skomakarbult 'oljud, som uppstår, då skomakaren bultar läder', hums, duns, dånebad 'dånande smäll', flask 'smäll, klatsch', flatt 'smäll', klask, klajsk, klick 'svag smäll', klunk, knapel 'knall', platter 'tätt på varandra följande knallar av svaga skott', plätt

'smäll med flata handen eller ngt annat platt', skräpp 'häftig knall' (döneskräpp 'åskknall'), slå 'smäll', smal 'smäll', smask 'lindrig smäll', suss 'smäll', trippel 'ljud av flera stötar efter varandra'.

23. Angiv målets ord och uttryck för knäppande ljud (picka, knacka smattra)! Ex.: braka 'smattra' (om regn), batträ 'smattra', fjumma, pjumma 'ljuda, som då man knäpper på en fiolsträng', gnykta, klixa, klundra 'smattra', knapa, knäpla, knäppla 'småknacka', knoppla, knäpsa, knäxa, kärstna 'knäppa med nacken genom att trycka hakan ned mot bröstet', nacka 'picka', pattra, plattra, sjattra, skvattra, snattra, 'smattra', poppla 'smattra som hagel mot fönster l. vägg', päddra 'smattra', spraka, skrapa 'smattra' (om regn), tappla; fjum, pjum 'ljud, liknande det, som höres, då man knäpper på en fiolsträng', knäppel, knäpper, knätt 'knäpp' (t.ex. ljudet av pendikeln i en väggklocka), skropp 'hård knäpp', smäl 'smattrande ljud' (t.ex. det, som uppstår, då man stryker med en käpp längs efter ett staket); knäppelfela 'nyckelharpa'.

24. Spraka (jfr frågel. "Eld och eldgörning", s. 2)? Kan ordet ha annan betydelse än i riksspråket: 'sprattla, spritta', 'arbeta ivrigt och fort'?

Andra beteckningar för 'spraka': brästa, flutsa, knoxa?

Beteckningar för 'som sprakar': sprakog, futtog?

Om beteckningar för 'puttra' se frågel. "Värme och köld", st. 21.

25. Fräsa (böjn.)? Giv med tillhjälp av hela fraser ex. på ljud, varom detta ord användes: om stekning, om en brusande bäck (jfr frågel. "Vatten och vattendrag", st. 18), om en fräsande katt, om en väsende orm, om sus i skogen (det blåser så det fräser i skogen), om eld (det fräste och brann), om argsint människas tal, om snytning! Fräsig 'argsint'?

Andra beteckningar för 'fräsa': brassla, bräsa, frasa, pysa, pyssa, porra, sverra, svärra?

26. Väsa: jfr frågel. "Kroppsliga livsyttningar"! Kan ordet användas i andra betydelser, som avvika från riksspråket: 'blåsa' (det väser och blåser litet nu), 'väsnas'?

Finns beteckning för det på en gång väsende och klingande ljud, som åstadkommes av en sågklinga, då den skär sig in i träet: flimma, skränka?

27. Vina (gvina, böjn.): är detta ord levande i målet? vad betyder det: 'vina', 'surra' (om mygg), 'käxa, känka', 'gråta', 'låta höra ett tunt, fint ljud', 'pipa gällt'? Vin 'gällt pip', 'fågellek' (tjädervin)? Vinare 'en som gråter'? Vined 'gnällig, pipig'?

Anför andra i målet gängse beteckningar för vinande ljud! Ex.: firra med piskan 'svinga piskan, så att den viner', fjomma, fjova, fjuva, fjuxa, fjöa, frumma, gnissa, gnya, grissa, hia, huja 'vina som stormen', hurra (det går, så det hurrar), pjuxa 'vina' (om vinden), skjoa, via, vjuva, vrina 'gny' (om vinden); gnu 'vinande' (det är ett farligt gnu).

28. Knastra? Har ordet andra betydelser än i riksspråket, t.ex. 'slå sönder' (han knastrar sönder alla glasen)? Angiv andra i målet gängse beteckningar för knastrande ljud! Ex.: bröska (håsten äter, så det bröskar), frasa till 'knastra till, såsom då elden hastigt flammnar till i ris, halm och andra torra ämnen', gråpa 'framkalla ett

knastrande ljud (hon hade korn i påsen och knapprade det i sig), knarsa 'knastra med ett grovt knastrande ljud', knatra 'äta ngt torrt, så att det knastrar', knaxa, knirsa (t.ex. om det ljud, som uppkommer, då man går på hårt tillfrusen snö), 'knastra med ett fint ljud' (jfr knarsa), knöska, knöstra, kvå(m)stra (t.ex. om det ljud, som uppstår, då man trampar på en padda), narsa, skrymta; brösk 'knastrande ljud, som höres, då man trampar något hårt', frassel 'knastrande' (t.ex. då man går bland torra kvistar), knapprandeljud, knars (sockerknars 'ätande på socker, så att det knastrar mellan tänderna'), knirs 'fint knastrande ljud'; knarsog 'som knastrar', knirsog, knöstrig 'som framkallar ett knastrande ljud' (brödet är knöstrigt), narsog.

29. Angiv målets ord och uttryck för prasslande ljud (frasa, rassla svagt, tassla)! Ex. braska, fjäsa, fnasa, frasa, fraska 'ge ett svagt prasslande och ihållande ljud', frassla, fusa, fåsa, knappa, knasa, knoppla, knoppra, krassla, kräta, pasa, pasla (det paslar i löven, när man går), plattra, pysa, sjasa, skrabba, skasa, skraa 'prassla' (t.ex. då man går i torrt löv), skrava, skravla (t.ex. om ljudet av torra skinn, då de skakas), skroppla, sprassla, tasa, tassa, tassla, trasa, tvasa; fras 'prassel', knoppel, knopplanljud, krassel, pjas, sprassel; pjased 'som prasslar', skraveltorr 'torr, så att det prasslar'.

30. Angiv målets ord och uttryck för surrande ljud! Ex.: borra (t.ex. om insekter), brumla 'surra dovt', burra (om insekter), durra, firra (det firrar i magen), frasa 'surra, låta med ett darrande ljud', frunda (t.ex. om humla, om spinnrock, om gevärskula), kurra (om spinnande katt, om ljud från magen), råla (om kurrande ljud från magen), snurra (om broms, om spinnrock); jurr, kurr 'kurrande ljud i magen', snurr 'ljudet, som höres, t.ex. när en katt spinner eller en broms surrar', snurrljud 'surrande ljud'.

31. Angiv målets ord och uttryck för susande ljud (susa, brusa; om sorla, porla, se även frågel. "Vatten och vattendrag", punkterna 23-24)! Ex.: dusa (det susar och dusar i huvudet), flasa, frolsa, frumma, fråsa, fräsa 'susa', furra 'susa i öronen', gorma 'brusa', gromma, hia (om susning i huvudet), hjåla, håsa, jåsa, knysa, korla 'sorla', kosa, kåsa, kroppa 'porla', lula 'susa för öronen', lumra 'sorla', omma 'susa', raska, röska, sångla 'susa för öronen', singa 'susa' (det singer i granmoren), sjaa, sjåa, sjusa, sjåsa, snorla 'porla, sorla', språka 'brusa', suta (det sutar i skogen), såda, sör-la 'sorla', vasa, våsa 'susa'; dus 'sus', frå, fräs, om, putter 'porlande ljud', sjås, skräl, skrö 'sus i skogen; sjöbrus före annalkande storm', syding 'susning' (t.ex. regnsyding 'susning i luften strax före regn'), sörl 'sorl'; jårog 'som sorlar'.

32. Angiv målets ord och uttryck för pustande ljud! Ex.: fjucka 'pusta' (t.ex. som ett dragspel), fjutta 'pusta' (t.ex. som en blåsbälg).

33. Angiv målets ord och uttryck för plumsande ljud (klafsa, smaska; plaska)! Ex.: dåka (om fiskars plaskande i vattenytan), flajska 'plaska', flotsa 'smälla som då ngt faller i ngt blött' (t.ex. ett bräde i vatten), flotta (om det ljud, som höres, då ngn slår med flata handen i vatten), fluska (om det ljud, som höres, då ngn går i snösörja), klafsa, klatsa 'låta som då ngn går i ngt blött' (t.ex. vatten,

issörja, gyttja), klitsa, klutsa (om ljud, liknande det, som uppstår, då ngt faller mot våt lera), knarsa (om ljud, liknande det, som uppstår, då ngn går med vatten i stövlarna), plojska, plotsa, plätsa, plumpa 'plumsa', sjåka (om det ljud, som uppstår, då någon har vatten i stövlarna), skvabba (han är så våt om fötterna, så det skvabbar) skvåppa (jag skall kasta dig i sängen, så det skvåppar i dig), skvatta 'säga skvatt, när något dunsar i marken', skvätta (han slog honom i backen, så det skvatt i honom), slöta 'traska i smuts, så att det klat-schar', smajska, smeska 'sluda som då en våt snöboll kastas mot en vägg', smäska 'plaska', småksa, svaska, tjumsa; plott 'det ljud, som uppstår, då ngt faller i ngt vått', plump 'det ljud, som uppstår, då ngt kastas i vatten', plums, skvapp.

34. Angiv målets ord och uttryck för klunkande ljud (klucka)! Ex. bluddra, gluddra, glunka, gluxa, klucka, klunsa, kulka (om kluckande i magen på en springande häst), plumma, plompa (det plompar i flaskan), plutta; glunk, klunks 'klunk'.

35. Angiv målets ord och uttryck för klämtande ljud!
Ex.: bamba, bomba, bånga, kimma, kläfta, kläppa; bamba, bånga 'ngt som klämtar' (om kyrka l. kyrkklocka).

36. Angiv målets ord och uttryck för klingande ljud (pingla, ringa, klirra)! Ex.: bingla, bjälla, glumra, kingla, klingla, klingra, kling-sa, klinka 'bulta, så att det klingar', ljudra, pimla, plinga, sing-la (t.ex. om bjällror), sjångla (om metalliskt klingande ljud), skall-ra 'klinga', skillra, skälla (hästen skällar i sig 'hästen skakar på sig, så att skällan pinglar'), skringla (om ett halvt klingande, halvt klirrande ljud, såsom av små bjällror, nyckelknippa, löspenningar, barnskramla); kingel 'ljud av pinglande', ljuder 'klang' (t.ex. i skäl-la, i fiol; jfr ljuderpinne 'ljudpinne i fiol', ljuderskälla 'skälla, som har en vacker klang'), pimmel, ring 'ringning', singel; klinga 'föremål, som klingar', pingla 'föremål, som pinglar' (t.ex. bjällra, liten klocka), bingla, pingelskrams 'leksaker och annat skräp, som pinglar', pinka; pinglig 'som pinglar'.

37. Pipa (böjn.): är ordet levande i målet? kan det ha annan betydelse än i riksspråket ('kvittra', 'kvida')? Finnas andra beteckningar för 'ge ett pipande läte': pepa, pipsa?

Beteckningar för 'pipande läte': pep, pit?

Finnas ord av typen töväderspipa 'pipande i eldstaden, som för-bådar töväder'?

Om 'vissla', se "Kroppsliga livsyttningar", punkt 5!

38. Angiv målets ord och uttryck för gnisslande ljud (raspa, skrapa, knarra)! Ex.: braka 'knarra' (t.ex. i skor), bråka 'knarra', gneka 'ge ett gnisslande l. knarrande ljud' gnåka, gnöka, gnåstra, gnäxta, gnögsla, gnistla, gnälla, gorra, harka, kirra (t.ex. om osmört gång-järn), knera 'knarra med fint ljud' (vad knerar du med dörren?) knin-ka, knarka, gnarka, knirka, nirka, gnurka, knirra, knattra (t.ex. om starkt frusen snö), knistra, knåka, knärka, kräxa, parra, pirra 'knar-ra', raspa, pesa, pjutsa, reka 'knarra' (t.ex. om släde, om dörr), rin-ka, rylta 'gnissla, knarra' (t.ex. om en kvarn), sirka, skarra, skirra, skurra, skärta, skrubbla 'knarra', skroppa, snirka, vassma 'ge ett gnisslande ljud' (t.ex. när man kör bland småsten), vrina, vråka 'knar-

ra' (om kornknarrens läte); hurr 'hastig fart, åtföljd av ett knarrande ljud', knark 'knarrande ljud', knirk 'fint knarrande, gnisslande ljud', knarr (om "knarr" i led, se frågel. "Människans sjukdomar"), nirk 'knarrande ljud', rink 'gnisslande', rinklåt 'knarrande ljud, såsom av gångjärn', skirr 'gnisslande ljud, såsom då man rispar hårt med en griffel på en tavla', brädskrap 'ljud av bräder, som dragas mot varandra', snirk 'gnisslande, knarrande'; gnissla 'en som gnisslar', kirra 'föremål, som gnisslar', knarka 'föremål, som knarkar', knarrstövel 'stövel med näver mellan sulorna för att knarra', nirka; gnisslig 'som gnisslar', gnåstrig, kirrig, knarkig, knerig 'som knarrar med ett fint ljud', knirrig, knirkig 'gnisslande, fint knarrande', nirkig, rinkig, sirrig 'som gnisslar' (t.ex. om fiol).

39. Angiv målets ord och uttryck för spruckna ljud!

Ex. skrabba (de spruckna träskorna skrabbede), skratte (om ljudet av sprucken fiol l. träsko), skräva 'ljuda som en spräckt ringklocka'.

40. Angiv inom målet brukliga ljudhärmande interjektioner!

Ex.: bimbam (kyrkklockornas ljud), bomste (ljud av skott), dastenbrast (ljud av ngt, som brister), klats (det ljud, som uppstår, t.ex. då man går i gyttja l. snöslask), klits (det sade bara klits i leret), pladaskes (det ljud, som uppstår då ett stort och brett föremål faller i ngt blött), plots (det ljud, som uppstår, då ett mindre föremål faller i vattnet), task (om ljudet av ett genomvått klädesplagg, som slänges på golvet), tisstass (sakta prasslande ljud).